

3

เอกสารคำแนะนำ
/2567

เกษตรรัฐ
ผู้ภัยพิบัติ

การปลูกพืชตามสถานการณ์ในช่วงฤดูแล้ง

“ไม้ดอกไม้ประดับ”

ปลูกพืชให้เหมาะสมกับสถานการณ์
เตรียมการสำรองน้ำไว้ใช้
เพื่อสร้างรายได้ในช่วงฤดูแล้ง

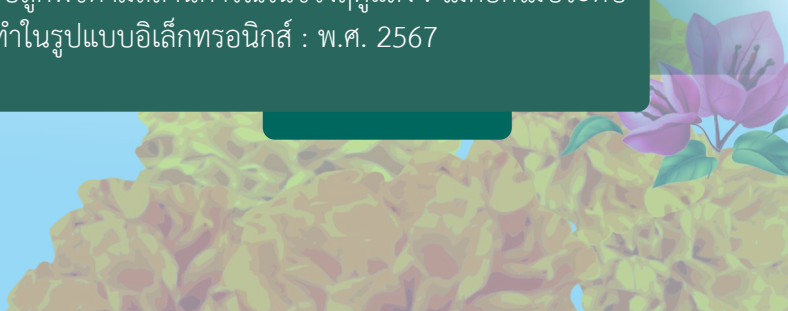
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3

เอกสารคำแนะนำ 3/2567

การปลูกพืชตามสถานการณ์ในช่วงฤดูแล้ง : ไม้ดอกไม้ประดับ
จัดทำในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ : พ.ศ. 2567

3

เอกสารคำแนะนำ
/2567

เกษตรรัฐ
ผู้วิจัยพืช

การปลูกพืชตามสถานการณ์ในช่วงฤดูแล้ง

“ไม้ดอกไม้ประดับ”

ปลูกพืชให้เหมาะสมกับสถานการณ์
เตรียมการสำรองน้ำไว้ใช้
เพื่อสร้างรายได้ในช่วงฤดูแล้ง

กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เตรียมความพร้อมและเร่งการดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติด้านการเกษตร โดยขอให้ทุกหน่วยงานเตรียมความพร้อมให้ความช่วยเหลือเกษตรกร ติดตามข่าวสารและสถานการณ์น้ำ และประกาศแจ้งเตือนให้เกษตรกรในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูล หากเกิดสถานการณ์ให้ดำเนินการช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ให้คำแนะนำในการรักษาและฟื้นฟูผลผลิตทางการเกษตร และเยี่ยมเยียนให้กำลังใจแก่เกษตรกร ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือสถานการณ์ดังกล่าว กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านพืช ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านพืช ระดับส่วนกลาง และศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านพืช ระดับภูมิภาค เพื่อเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบจากภัยพิบัติด้านพืช โดยเฉพาะสถานการณ์การเข้าสู่ปรากฏการณ์เอลนีโญของประเทศไทย ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2566 ไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2567 สร้างการรับรู้ถึงสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง วางแผนเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2566/67 ให้เหมาะสม สอดคล้องกับปริมาณน้ำในพื้นที่ และความเหมาะสมของพืชในพื้นที่ที่ปลูก เลือกชนิดพืชที่ปลูก สนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชให้เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมถึงการเตรียมการสำรองน้ำหรือกักเก็บน้ำไว้ใช้ตลอดฤดูกาลสำหรับการปลูกพืช และการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า และมีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้กระทบต่อความเป็นอยู่และสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในช่วงฤดูแล้ง

กรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้จัดทำเอกสารคำแนะนำ เรื่อง **“การให้น้ำแก่พืชอย่างรู้คุณค่าและมีประสิทธิภาพ”** และ **“การปลูกพืชตามสถานการณ์ในช่วงฤดูแล้ง”** จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย พืชผัก พืชไร่ และไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกร ได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกพืชในช่วงฤดูแล้ง และการให้น้ำแก่พืชอย่างรู้คุณค่าและมีประสิทธิภาพ เป็นทางเลือกในการปลูกพืช เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการพื้นที่และสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรต่อไป

*คณะกรรมการอำนวยการติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านพืช
มกราคม 2567*

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

ดาวเรือง

1

ไม้ชำถุง

13

ดาวเรือง

ปริมาณการใช้น้ำ

600 – 800 ลูกบาศก์เมตร/ไร่/ฤดูการผลิต

อายุการเก็บเกี่ยว

เริ่มเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุประมาณ 55 – 75 วัน

การเพิ่มมูลค่าผลผลิต

ทำเป็นพวงมาลัย หรือกำช่อดอกไม้

การปลูกพืชตามสถานการณ์ในช่วงฤดูแล้ง : ไม้ดอกไม้ประดับ

ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทน (เด็ดดอก)

ต้นทุนการผลิต ต่อ 1 ฤดูปลูก		ผลตอบแทน (บาท/หน่วย)
ชนิด/จำนวน	ราคา (บาท)	
ประมาณการคำนวณต้นทุนในพื้นที่ 1 ไร่		ดาวเรือง 1 ต้น
ค่าเตรียมดิน	3,000	เฉลี่ยเก็บดอกได้ครั้งละ 5 ดอก
ค่าเมล็ดพันธุ์ (8,000 เมล็ด x 1.2 บาท)	9,600	10 - 15 ครั้ง หรือประมาณ 40 - 50 ดอกต่อต้น
ค่าปลูก	1,500	ผลผลิต 400,000 ดอก/ไร่
ค่าปุ๋ย/ ปุ๋ยเคมี	3,000	เฉลี่ยราคาดอกละ 0.40 บาท
ค่าสารเคมี	2,500	รายได้ = 160,000 บาท/ไร่
ค่าอุปกรณ์การเกษตร/ ค่าวัสดุสิ้นเปลือง เช่น เชือกฟาง ถุง ไม้ค้ำ	4,500	สำหรับในช่วงเทศกาล หรือวันพระ
ค่าจ้างแรงงานในการเก็บเกี่ยว	7,200	หรือบางท้องที่ ดาวเรืองตัดดอก ที่มีก้านช่อ จะมีราคาสูงขึ้น ได้ถึงดอกละ 1 - 2 บาท
รวมต้นทุนการผลิต	31,300	

หมายเหตุ

1. หลังจากเก็บดอกครั้งแรก สามารถเก็บดอกต่อไปได้อีกประมาณ 35 - 45 วัน
2. เป็นราคาดาวเรืองตัดดอกที่มีก้านช่อดอกด้วย ซึ่งดอกดาวเรืองที่ได้จะมีขนาดใหญ่ในช่วงแรก และมีขนาดเล็กลงในช่วงท้าย
3. ต้นทุนการผลิตจะแตกต่างกันตามพันธุ์ ขนาด และสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องที่

การวางแผนการผลิต

- มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดฤดูกาลปลูก
- ต้องมีตลาดรองรับ
- ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก

กรมส่งเสริมการเกษตร

การปลูกและดูแลรักษา

การเตรียมดิน

ไถพรวนดิน ในสภาพดินเป็นกรด หว่านปูนขาวหรือโดโลไมท์ อัตรา 300 - 500 กิโลกรัม/ไร่ เพื่อปรับสภาพดิน ตากทิ้งไว้ 4 - 5 วัน จึงพรวนดินให้ละเอียด และใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก อัตรา 300 - 500 กิโลกรัม/ไร่ ยกแปลงสูง 50 เซนติเมตร กว้าง 1 - 1.2 เมตร หว่านปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 25 - 30 กิโลกรัม/ไร่ คลุกเคล้าให้เข้ากัน แล้วเกลี่ยปรับหน้าแปลงให้เรียบ รดน้ำ ควรเตรียมแปลงล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วันก่อนปลูก

การเตรียมพันธุ์

เลือกพันธุ์ตามวัตถุประสงค์การผลิต (ตัดดอกหรือเด็ดดอก) ที่เหมาะสมกับสภาพอากาศ เช่น พันธุ์ที่เจริญเติบโตได้ดีในฤดูร้อน หรือพันธุ์ที่เจริญเติบโตได้ดีในสภาพอากาศหนาว เพาะเมล็ดดาวเรือง ในตะกร้าเพาะ หรือถาดเพาะเมล็ด วัสดุเพาะชำ เช่น พีทมอส ขุยมะพร้าวผสมทราย อัตราส่วน 3:1 หรือขุยมะพร้าว:ทราย:ขี้เถ้าแกลบ:ปุ๋ยคอก อัตราส่วน 1:1:1:1 เมื่อดันกล้าอายุได้ 12 - 20 วัน แล้วนำต้นกล้าไปปลูกในแปลง

ระยะปลูก

- ระยะปลูก 30 - 40 เซนติเมตร x 30 - 40 เซนติเมตร แปลงปลูกกว้าง 1 - 1.2 เมตร ปลูกได้ประมาณ 8,000 ต้น/ไร่
- ก่อนย้ายต้นกล้าลงแปลงปลูก ควรให้น้ำแปลงล่วงหน้า 1 วัน นำต้นกล้าที่เพาะไว้แล้ว อายุ 12 - 20 วัน หรือ มีใบจริง 4 - 6 ใบ ย้ายปลูกลงแปลง ควรย้ายต้นกล้าในช่วงเย็น ให้วัสดุเพาะชำติดต้นกล้ามาด้วย รดน้ำทันที หลังปลูก เพื่อเป็นการรักษาความชื้นในดิน ใช้ฟางคลุมแปลงจะช่วยลดการระเหยของน้ำได้
- หลังปลูก 7 - 10 วัน หรือ มีใบจริง จำนวน 3 - 4 คู่ ให้เด็ดยอดออก เพื่อให้แตกกิ่งข้าง
- เมื่อดาวเรืองมีอายุ 20 - 25 วัน ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15

การให้น้ำ

ช่วงย้ายปลูกประมาณ 7 วัน ให้น้ำวันละ 2 ครั้ง เช้า – เย็น เมื่อต้นกล้าตั้งตัวได้ดี รดน้ำวันละครั้งในช่วงเช้า และในช่วงที่ดอกบานไม่ควรรดน้ำให้โดนดอก เพื่อป้องกันดอกเป็นโรค ดาวเรืองเป็นพืชที่ชอบการให้น้ำ ในลักษณะให้น้อย ๆ แต่บ่อยครั้ง หรือ ชอบชื้นแต่ไม่ชอบแฉะหรือท่วมขัง

ข้อแนะนำ

ในระยะแรกของการปลูก ควรดูแลให้น้ำต้นดาวเรืองอย่างสม่ำเสมออย่าให้ขาดน้ำเป็นเวลานาน ต้นอาจเหี่ยวเฉาและตายได้

การปลูกดาวเรืองในช่วงฤดูหนาว ระยะเวลาในการปลูกที่เหมาะสม 40 เซนติเมตร ซึ่งแตกต่างจากฤดูกาลอื่น และการปลูกเป็นแถวคู่จะให้ผลดีกว่าการปลูกแถวเดี่ยว เพราะในช่วงฤดูหนาวความชื้นในดินและอากาศมีน้อย การปลูกเป็นแถวคู่จะสามารถเก็บความชื้นในดินได้ดีกว่าการปลูกแถวเดี่ยว แต่ในช่วงฤดูฝนแนะนำให้ปลูกแถวเดี่ยว เนื่องจากสามารถลดการเกิดโรคพืชได้

การปลูกดาวเรืองในช่วงฤดูหนาว ควรทำการพูนโคนอย่างน้อย 2 ครั้ง คือ ช่วงหลังเด็ดยอด และช่วงก่อนการออกดอก จะช่วยให้ต้นดาวเรืองแตกรากใหม่ได้มากขึ้น ทำให้การเจริญเติบโตของดาวเรืองเพิ่มขึ้น

หากจะปลูกดาวเรืองซ้ำในที่เดิม ไม่ควรปลูกเกิน 2 ครั้งใน 1 ปี และเว้นช่วงพักดินประมาณ 3 - 4 เดือน โดยอาจปลูกพืชตระกูลถั่ว เช่น ปอเทือง ทำเป็นปุ๋ยพืชสด แล้วไถกลบเพื่อบำรุงดิน และตากดินให้แห้ง เพื่อกำจัดเชื้อโรคที่สะสมอยู่ในดิน

โรคและศัตรูพืชที่สำคัญ

1. หนอนเจาะสมอฝ้าย (Cotton bollworm)

อาการ ตัวหนอนกัดกินกลีบดอกที่กำลังตูมและสามารถกัดกินไปได้ ในกรณีไม่มีดอกให้เจาะกิน จึงควรหมั่นสำรวจแปลงปลูก หลังปลูกสัปดาห์ละ 2 - 3 วัน และสำรวจทุกอาทิตย์ โดยสำรวจอาการดอก มักพบหนอนเจาะสมอฝ้าย พบมูลและไข่ ระยะนี้หนอนจะเกาะกินอยู่ที่ซอกดอก และเมื่อดาวเรืองออกดอก มักพบตัวหนอนกัดกินที่ดอก

การป้องกันกำจัด

1. หากพบกลุ่มไข่ให้ใช้มือเด็ดใบใส่ถุงพลาสติกเพื่อนำออกไปทำลาย นอกแปลงปลูกหรือใช้มือบีบทำลายกลุ่มไข่ และหากพบหนอนจำนวนน้อยให้รีบกำจัด
2. ใช้ศัตรูธรรมชาติ เช่น
 - แตนเบียนไข่ (*Trichogramma* spp.) อัตรา 30,000 ตัวต่อไร่ ปล่อย 3 ครั้ง
 - แมลงหางหนีบ อัตรา 100 - 2,000 ตัวต่อไร่ ปล่อย 2 - 3 ครั้ง
 - ไข่ไวรัส NPV หนอนเจาะสมอฝ้าย อัตรา 20 - 30 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร
3. ใช้กับดักแสงไฟเพื่อดักจับตัวเต็มวัยในช่วงเวลาพลบค่ำ

การปลูกพืชตามสถานการณ์ในช่วงฤดูแล้ง : ไม้ดอกไม้ประดับ

4. พ่นสารเคมี โดยเลือกสารเคมีป้องกันกำจัดชนิดใดชนิดหนึ่ง ผสมน้ำ 20 ลิตร ใช้ในระยะหนอนยังมีขนาดเล็กอยู่จึงจะได้ผลดี เช่น

- fipronil 5% SC อัตรา 20 มิลลิลิตร
- bifenthrin 25% EC อัตรา 20 มิลลิลิตร
- flufenoxuron 5% EC อัตรา 20 มิลลิลิตร

2. หนอนกระทู้หอม (Beet armyworm)

อาการ ตัวหนอนกัดกินส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะดอก ทำให้ดอกร่วงหล่น เป็นรอยแห้วหรือกลีบดอกร่วง จึงควรหมั่นสำรวจแปลงปลูกอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

การป้องกันกำจัด

1. ไถตากดินเพื่อกำจัดดักแด้ที่อาศัยอยู่ในดินก่อนปลูก
2. เก็บเศษซากพืชหรือกำจัดวัชพืชในแปลงเพื่อลดแหล่งอาหาร ในการขยายพันธุ์ของหนอนกระทู้หอม
3. เก็บกลุ่มไข่บริเวณใบพืช หรือเก็บตัวหนอน นำไปทำลายนอกแปลง
4. ฉีดพ่นเชื้อไวรัส NPV หนอนกระทู้หอม ระยะก่อนออกดอก อัตรา 20 - 30 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นทุก 7 - 10 วัน ระยะที่เริ่มออกดอก ควรลดระยะพ่นเป็นทุก 5 - 7 วัน

5. ฉีดพ่นไส้เดือนฝอยในสกุล *Steinernema* และ *Heterorhabditis* อัตรา 320 ล้านตัวต่อไร่ ต่อน้ำ 160 ลิตร พ่นหรือราดลงดินก่อนปลูกหลังการให้น้ำและพ่นทุก 7 วันหลังปลูก

6. ใช้ไวรัส NPV หนอนกระทู้หอม อัตรา 20 - 30 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร

7. ฉีดพ่นสารสกัดสะเดา อัตรา 100 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

8. ใช้สารเคมีฉีดพ่น เช่น Chlorfluazuron 5% SE อัตรา 20 - 40 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร

3. เพลี้ยไฟ (Thrips)

อาการ บริเวณยอดอ่อนจะหงิกงอเสียรูปทรง ใบยอดจะเห็นเป็นฝอย ๆ ดอกแคระแกร็น กลีบเลี้ยงลายและแห้ง ดาวเรืองจะชะงักการเจริญเติบโตทันที และจะแห้งตายในที่สุด

ที่มา : <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/10.1079/cabicompendium.24426#image-4839>

ที่มา : <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/10.1079/cabicompendium.24426#image-4839>

การป้องกันกำจัด

1. รักษาความสะอาดบริเวณรอบแปลงปลูก กำจัดวัชพืช เศษใบที่ร่วงหล่นเพื่อกำจัดแหล่งหลบซ่อนตัวของเพลี้ยไฟ

2. ฉีดพ่นน้ำเป็นละอองฝอยให้ความชื้นเพื่อปรับสภาพแวดล้อมให้เพลี้ยไฟไม่สามารถเพิ่มปริมาณได้

3. ใช้แผ่นกักตักกาวเหนียวสีเหลือง ล่อให้เพลี้ยไฟมาติดกับดักกาวเหนียวเพื่อเป็นการลดปริมาณ

4. ตัดแต่งใบที่พบเพลี้ยไฟนำออกไปเผาทำลายเพื่อลดปริมาณของเพลี้ยไฟ

5. ใช้เชื้อราบิวเวอเรีย อัตรา เชื้อรา 250 กรัม ผสมน้ำ 20 ลิตร นำไปฉีดโดยพ่นใต้ใบ พยายามให้ถูกตัวแมลง ควรพ่นเวลาเย็น เพื่อหลีกเลี่ยงแสงแดด และพ่นอย่างสม่ำเสมอทุก 2 สัปดาห์

6. หากสำรวจแล้วพบว่ามียาฆ่าแมลงมากกว่า 10 ตัว ต่อต้น หรือมีเพลี้ยไฟมากจนไม่สามารถควบคุมได้ ให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชเป็นตัวควบคุม เช่น พิโพรนิล อัตรา 20 - 30 มิลลิลิตรต่อ น้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นทุก 7 หรือ 10 วัน

4. ไรแดง (Red spider mite)

อาการ ไรแดงจะเจาะดูดกินเซลล์ใบและดอกของพืช ใบที่ถูกทำลายจะแสดงอาการเป็นจุดด่าง สีเหลือง ใบหงิกงอห่อลง ดอกมีสีซีด โดยจะพบการระบาดในช่วงฤดูร้อนหรืออากาศร้อนจัด

ที่มา : <https://www.houzz.com>

ที่มา : <http://hort.ezathai.org>

การป้องกันกำจัด

1. รักษาความสะอาดบริเวณรอบแปลงปลูก กำจัดวัชพืช เศษใบที่ร่วงหล่น เพื่อกำจัดแหล่งหลบซ่อนตัวของไรแดง

2. ฉีดพ่นน้ำเป็นละอองฝอยให้ความชื้นเพื่อปรับสภาพแวดล้อมให้ไรแดงไม่สามารถเพิ่มปริมาณได้

3. ตัดแต่งใบที่พบไรแดงนำออกไปเผาทำลายเพื่อลดปริมาณของไรแดง

4. ใช้เชื้อราชีวเวอเรีย อัตรา เชื้อรา 250 กรัม ผสมน้ำ 20 ลิตร นำไปฉีดโดยพ่นใต้ใบ พยายามให้ถูกตัวแมลง ควรพ่นเวลาเย็นเพื่อหลีกเลี่ยงแสงแดด และพ่นอย่างสม่ำเสมอทุก 2 สัปดาห์

5. หากสำรวจแล้วพบว่ามีไรแดงระบาดมากกว่า 10 ตัวต่อต้น หรือมีไรแดงมากจนไม่สามารถควบคุมได้ ให้ใช้สารเคมีฉีดพ่น เช่น amitraz 30 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร

5. โรคใบจุดดาวเรือง (Leaf spot marigold)

สาเหตุ เชื้อรา *Alternaria* spp.

อาการ อาการที่ใบเริ่มเป็นจุดกลมหรือรีคล้ายรูปไข่ขนาดเล็ก สีน้ำตาลอ่อน ลูกกลมขยายตามความยาวของใบพืช เนื้อเยื่อตรงกลางแผลจะยุบ และมีสีน้ำตาลอ่อนทำให้ใบแห้ง มีผงสีน้ำตาลหรือสีดำขึ้นปกคลุมอยู่บาง ๆ เมื่อความชื้นสูง หรือทำให้กลีบเลี้ยงใหม่เป็นสีน้ำตาล กลีบดอกขำ แพร่ระบาดจากสปอร์ของเชื้อราติดไปกับเมล็ดพันธุ์ แพร่กระจายโดยลมและน้ำ ระบาดในช่วงฤดูฝนหรือสภาพอากาศที่มีความชื้นสูง

การป้องกันกำจัด

1. เลือกใช้เมล็ดพันธุ์ดาวเรืองที่มีคุณภาพดี ไม่มีความเสี่ยงของโรคที่ติดมากับเมล็ด
2. ทำการตัดแต่งทรงพุ่มให้ดูโปร่งเสมอเพื่อลดการสะสมของโรค และควรบำรุงรักษาต้นดาวเรืองให้มีความแข็งแรงอยู่เสมอ
3. หากพบใบแสดงอาการให้รีบตัดแต่งใบที่แสดงอาการของโรคออกจากแปลงปลูก
4. ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา อัตรา 1 กิโลกรัมต่อน้ำ 200 ลิตร ฉีดพ่นให้ทั่วลำต้นและใบ ควรพ่นเวลาเย็นเพื่อหลีกเลี่ยงแสงแดด และพ่นอย่างสม่ำเสมอทุกสัปดาห์
5. ใช้เชื้อแบคทีเรีย *Bacillus subtilis* อัตรา 20 - 30 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่น จำนวน 2 ครั้ง ห่างกัน 1 - 2 สัปดาห์
6. หากพบระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีพ่น โดยเลือกสารเคมีป้องกันกำจัดชนิดใดชนิดหนึ่ง ผสมน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นทุก 7 - 10 วัน
 - chlorothalonil 75% WP อัตรา 20 - 30 กรัม
 - mancozeb 80% WP อัตรา 30 - 50 กรัม

6. โรคดอกเน่าตาเวือง (Brown rot on blossom)

สาเหตุ เชื้อรา *Alternaria* sp. เชื้อรา *Botrytis* sp. หรือ เชื้อรา *Colletotrichum* sp.

อาการ

- เชื้อรา *Alternaria* sp. เข้าทำลายตุ่มดอกถึงช่วงที่ดอกกำลังพัฒนา ทำให้กลีบเลี้ยงใหม่เป็นสีน้ำตาล ช้ำ แผลเน่าแห้งมีผงสีเทาหรือดำปกคลุม อาจทำให้กลีบเลี้ยงเน่ารัดตัว ดอกไม่บาน

- เชื้อรา *Botrytis* sp. เข้าทำลายหลังดอกบานเต็มที่ บริเวณกลางดอก โคนดอก กลีบดอกมีแผลสีน้ำตาล ลูกกลมไปทั้งดอก เน่าแฉะ อาจสังเกตเห็นก้อนชูสปอร์ และสปอร์ของเชื้อราอยู่บริเวณแผล

- เชื้อรา *Colletotrichum* sp. ระยะดอกตูมทำให้ดอกไม่บาน เมื่อดอกบาน กลีบดอกเน่าเป็นสีน้ำตาล ลามจากดอกสู่ลำต้น

การป้องกันกำจัด

1. เลือกใช้ต้นพันธุ์ที่ปลอดโรค
2. เลือกพื้นที่ปลูกที่ไม่เคยมีการระบาดของโรคนี้มาก่อน
3. ใส่เชื้อราไตรโคเดอร์มาลงในดินแปลงเพาะกล้า อัตราเชื้อรา 1 กิโลกรัม ต่อปุ๋ยอินทรีย์ 100 กิโลกรัม หว่านลงในแปลงก่อนหว่านเมล็ดพืช

การปลูกพืชตามสถานการณ์ในช่วงฤดูแล้ง : ไม้ดอกไม้ประดับ

4. ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาคลุกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก อัตรา 10 กรัม ต่อน้ำ 10 มิลลิลิตร ต่อเมล็ดพันธุ์พืช 1 กิโลกรัม เพื่อป้องกันการเข้าทำลายของเชื้อราที่อาจติดมากับเมล็ดพันธุ์

5. รมมัดระวังการให้น้ำ อย่าให้ชุ่มมากเกินไป หากใช้ระบบน้ำหยด จะสามารถลดความชื้นของต้นทำให้ลดการระบาดของโรคได้

6. หากพบอาการของโรคภายในแปลงปลูกให้เก็บออกมาแล้วเผาทำลาย

7. ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา อัตรา 1 กิโลกรัม ต่อน้ำ 100 ลิตร สำหรับรดแปลง หรือฉีดพ่นในอัตรา 1 กิโลกรัม ต่อน้ำ 200 ลิตร หรือพ่นให้ต้นพืช ทุก 15 วัน หากระบาดมาก พ่นด้วยสารเคมี โดยเลือกสารเคมีป้องกันกำจัดชนิดใดชนิดหนึ่ง ผสมน้ำ 20 ลิตร เช่น

- chlorothalonil 75% WP อัตรา 20 - 30 กรัม
- zineb 80% WP อัตรา 50 - 100 กรัม
- carbendazim 50% WP อัตรา 30 กรัม

หมายเหตุ : ช่วงเวลาที่เหมาะต่อการพ่น คือช่วงเช้าก่อน 08.00 น. เพื่อหลีกเลี่ยงอากาศร้อน

การตลาด

แหล่งรับซื้อดาวเรือง ตัดดอก/เด็ดดอก แหล่งใหญ่ในกรุงเทพฯ คือ ปากคลองตลาด สี่มุมเมือง ตลาดไท นอกจากนี้ ยังมี ตลาดไม้ดอกไม้ประดับตามเมืองต่าง ๆ ตลาดในท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ที่นิยมใช้ดาวเรืองตัดดอกในการบูชาพระ แต่ถ้าเป็นดาวเรืองที่ปลูกในกระถางหรือถุงพลาสติก ตลาดแหล่งใหญ่ เช่น ตลาดจตุจักร บางบัวทอง ตลาดนัดชุมชนในท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนี้ ยังสามารถจำหน่ายให้กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อใช้ในการประดับตกแต่งสถานที่หรืองานพิธีต่าง ๆ

ไม้ชำถุง

ปริมาณการใช้น้ำ

900 - 1,900 ลูกบาศก์เมตรต่อปี

อายุการเก็บเกี่ยว

เริ่มเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุประมาณ 30 วัน 45 วัน หรือ 60 วัน แล้วแต่ชนิดพืช

การเพิ่มมูลค่าผลผลิต

ทำเป็นไม้ประดับแปลง

ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทน

ต้นทุนการผลิต

ค่าวัสดุการเกษตร ได้แก่ พลาสติก saran
เสาโรงเรือน ไม้ไผ่ เหล็ก ลวด ท่อ PVC
ซีเมนต์
ถุงเพาะชำ
กิ่งพันธุ์
ปุ๋ย ฮอร์โมน สารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อรา แมลง
และวัชพืช
บิมน้ำ และหัวสปริงเคลอร์
รวมต้นทุนการผลิต 110,000 บาท/ไร่/ปี

ผลตอบแทน (บาท/หน่วย)

รายได้ 89,180 บาท/ไร่/ปี

การปลูกพืชตามสถานการณ์ในช่วงฤดูแล้ง : ไม้ดอกไม้ประดับ

การวางแผนการผลิต

- มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดปี
- ต้องมีตลาดรองรับ
- ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก

การปลูกและดูแลรักษา

การเตรียมวัสดุขำ

- ดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน ผสมกับวัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ เช่น ขี้เถ้าแกลบ ขุยมะพร้าว เป็นต้น ในอัตราส่วน 2:1 หรือ 1:1
 - ดินร่วนทั่วไปผสมกับขุยมะพร้าว และทรายหยาบ อัตราส่วน 1 : 1 : 1
- เมื่อเตรียมวัสดุเพาะเสร็จ ให้บรรจุถุง

การเตรียมกิ่งปักชำ

ไม้ประดับ ได้แก่ ไฮเดรนเยีย โกสน เล็บมือนาง เทียนทอง มะลิ โมก ชบา พู่เรือหงส์ เปเปอโรเมีย ไม้ฟิลิปปินส์ต่าง พุดพิชญา เล็บครุฑ โฮย่า ลั่นทม ใบเงิน ใบทอง ใบนาก ฯลฯ รวมถึงต้นไม้ที่ไม่ติดเมล็ดหรือติดเมล็ดยาก เช่น เข็ม ชบา มะลิ ฯลฯ ที่นิยมผลิตเป็นไม้ชำถุง สามารถนำส่วนต่างๆ ของพืชมาตัดปักชำบนวัสดุเพาะชำในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเกิดรากและแตกยอด เพื่อให้ได้พืชต้นใหม่ที่มีลักษณะเหมือนต้นแม่ทุกประการ เป็นวิธีการขยายพันธุ์ที่ทำได้ง่าย ต้นทุนต่ำ ส่วนของพืชที่นำมาปักชำ ได้แก่ กิ่ง ใบ และราก

การปักชำกิ่ง

แบ่งตามความอ่อนแก่ของกิ่งได้แก่ กิ่งแก่ กิ่งกิ่งอ่อนกิ่งแก่ กิ่งอ่อนและไม้พุ่ม และลำต้นเนื้ออ่อนอวบน้ำ

- **กิ่งแก่** เป็นกิ่งที่มีสีน้ำตาลเนื้อไม้แข็ง ใบมีอาหารสะสมมาก พืชที่ใช้กิ่งแก่ปักชำลงในแปลงโดยตรง เช่น ผักหวาน ชะอม หรือต้นตอสำหรับติดตากุหลาบอ่อน ไม้ประดับขนาดใหญ่ เช่น เฟื่องฟ้า โมก และไทร

- **กิ่งกิ่งอ่อนกิ่งแก่** เป็นที่มีเนื้อไม้แก่พอสมควร เปลือกมีสีเขียว หรือเขียวปนน้ำตาลเล็กน้อย การปักชำกิ่งลักษณะนี้นิยมใช้ในพืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง

- **กิ่งอ่อน** เป็นกิ่งที่เจริญใหม่ในพืชที่มีเนื้อไม้แข็ง เช่น ไม้พุ่ม หรือกิ่งยอดที่กิ่งมีสีเขียว พืชส่วนมากสามารถปักชำได้โดยวิธีนี้ เช่น กุหลาบ มะลิ ยี่โถ ผกากรอง ฯลฯ เป็นวิธีที่ทำให้พืชออกรากได้ง่าย และเร็วกว่าการปักชำแบบอื่นๆ แต่ต้องดูแลระวังไม่ให้ใบหรือกิ่งเหี่ยว ทำภายใต้สภาพที่มีความชื้นสูงสม่ำเสมอ มีแสงแดดเต็มที่ โดยทั่วไปใช้กิ่งยาว 3 - 5 นิ้ว ขึ้นอยู่กับพันธุ์และความสมบูรณ์ของกิ่ง

- **ลำต้นเนื้ออ่อนอบน้ำ** เช่น พืชในกลุ่มสวาน้อยประแปง วาสนา หมากผู้หมากเมีย และเหี่ยวหมื่นปี การเตรียมกิ่งเพื่อปักชำทำได้โดยตัดลำต้นเป็นท่อนยาวมี 1 - 3 ข้อ ทารอยแผลด้วยปูนแดงหรือสารป้องกันกำจัดเชื้อรา

ขั้นตอนการปักชำกิ่ง

1 ตัดกิ่งปักชำให้มีความยาวประมาณ 3 - 6 นิ้ว โดยตัดบริเวณใต้ข้อ เพราะมีอาหารสะสมและมีฮอร์โมนที่ช่วยกระตุ้นให้แตกตาใหม่ ตัดเฉียงประมาณ 45 องศา เพื่อเพิ่มพื้นที่การออกราก

2 ตัดให้มีใบติดอยู่ ถ้าใบมีขนาดใหญ่หรือจำนวนมากเกินไป ลิดใบออกให้เหลือครึ่งหนึ่ง หรือเหลือใบที่ปลายยอดประมาณ 3 - 4 ใบ และลิดใบล่างออกให้หมดเพื่อลดการคายน้ำ

3 กรณีกิ่งปักชำเป็นไม้ที่เนื้อค่อนข้างแข็งให้กรีดปลายกิ่งเป็นรอยแผลตรง ๆ ยาวประมาณ 1.5 - 2 เซนติเมตร 3 - 4 รอย เพื่อเพิ่มพื้นที่การแตกรากให้มากขึ้น แต่หากพืชชนิดนั้นออกรากยาก ควรนำไปจุ่มฮอร์โมนเร่งรากในอัตราตามที่ระบุในฉลาก หรือใช้สารป้องกันเชื้อราร่วมกับก่อนนำไปชำ

4 ปักชำลงในวัสดุชำที่เตรียมไว้ ลึกประมาณ 1 - 2 นิ้ว หลังปักชำเสร็จแล้ว ควรรดน้ำตามทันที ซึ่งอาจใช้สารป้องกันเชื้อรารดในชั้นตอนนี้ได้เช่นกัน

5 เมื่อปักกิ่งในวัสดุเพาะชำแล้ว คลุมกระบะเพาะชำด้วยพลาสติกใสเพื่อเก็บรักษาความชื้น ขณะเดียวกัน ให้แสงส่องผ่านลงไปได้ กรณีปักชำกิ่งปริมาณมาก อาจนำไม้ชำลงไปวางในตู้อบโครงพลาสติกเพาะชำเพื่อควบคุมความชื้น เนื่องจากกิ่งที่ปักชำในช่วงแรกยังไม่มีราก กิ่งตูดน้ำผ่านท่อลำเลียงน้ำในลำต้น วัสดุเพาะชำจึงต้องมีความชื้นสูง กิ่งปักชำจะได้ไม่แห้งตาย และควรมีชาเรนพรางแสง บริเวณด้านบนตู้อบเพื่อลดความร้อนจากแสงแดด

การดูแลรักษา

การให้น้ำจำเป็นต้องให้น้ำทุกวัน วันละ 1 - 2 ครั้ง เข้า-เย็น อย่างสม่ำเสมอ เพื่อรักษาความชุ่มชื้น โดยระวังไม่ให้น้ำมากเกินไปจนน้ำท่วมขังหรือดินเปียกมาก เพราะอาจทำให้กิ่งเน่าได้ง่าย ส่วนการใส่ปุ๋ยไม่จำเป็นในระยะแรก แต่อาจใส่ปุ๋ยก่อนระยะย้ายกล้าออกปลูกประมาณ 1-2 อาทิตย์ ด้วยการละลายปุ๋ยหรือใช้ปุ๋ยน้ำ ข้อควรระวัง คือ ช่วงที่ต้นไม้แตกใบใหม่ๆ ไม่ควรรดน้ำมากเกินไป เพราะอาจทำให้รากเน่าได้

การย้ายปลูก

การย้ายปลูกกิ่งแก่ต้องระวังไม่ให้รากขาด หรือถ้าขาดให้ขาดน้อยที่สุด ลดการให้น้ำโดยการฉีดพ่นน้ำ ค่อย ๆ ห่างเพิ่ม ขึ้นจนกระทั่งเหลือการให้น้ำเข้า-เย็น เมื่อสังเกตเห็นว่าพืชยังแข็งแรงและสมบูรณ์ดีจึงย้ายปลูกได้

โรคและศัตรูพืชที่สำคัญ

1. เพลี้ยแป้ง (Mealybug)

อาการ เป็นแมลงศัตรูพืชขนาดเล็กที่อยู่ร่วมกับมดแบบพึ่งพากัน ลำตัวสีขาว มีมดเป็นพาหนะนำมาเกาะอยู่ตามยอด ใต้ใบ และราก เพื่อให้เพลี้ยดูดกินน้ำเลี้ยงของต้นไม้ เมื่อเพลี้ยถ่ายมูลที่มีลักษณะเหนียวคล้ายน้ำหวาน มดก็จะได้ดูดกินน้ำหวานจากกัน หากระบาดมากจะทำให้ต้นไม้หยุดการเจริญเติบโตและทรุดโทรมลงเรื่อย ๆ

ที่มา : <https://home.kapook.com/view274146.html>

การป้องกันกำจัด

กรณีระบาดไม่มากในพื้นที่ปลูก ควรใช้มือเก็บตัวออกแล้วเช็ดใบให้สะอาด แต่ถ้าระบาดมากอาจใช้สารป้องกันกำจัด เช่น ไดโนทีฟูแรน 10% WP อัตรา 20 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร โรยรอบกระถางและรดน้ำตาม หากระบาดรุนแรงมาก ควรตัดแต่งส่วนที่เสียหายแล้วฉีดพ่นสารป้องกันกำจัด เช่น โพรพาไท์ 10% WP อัตรา 20 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร ตามอัตราที่ระบุ

การปลูกพืชตามสถานการณ์ในช่วงฤดูแล้ง : ไม้ดอกไม้ประดับ

2. แมลงและสัตว์ศัตรูที่กัดกินใบ เช่น หนอนผีเสื้อ ตั๊กแตน หอยทาก พบระบาดมากกับไม้ใบที่ปลูกประดับสวน คอยกัดกินใบให้แห้งไม่สวยงาม

ที่มา : <https://home.kapook.com/view162424.html>

ที่มา : https://www.baanlaesuan.com/109057/plant-scoop/larva_butterfly

การป้องกันกำจัด

กรณีระบาดไม่มาก ควรเก็บตัวออกทิ้ง ฉีดพ่นด้วยสารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราบีวเวอเรีย เชื้อแบคทีเรียบาซิลลัสทูริงจันซิส (BT) หรือใช้สารสกัดจากสะเดา ฉีดพ่น ถ้าระบาดมากฉีดพ่นสารป้องกันกำจัด เช่น คาร์บาริล 85% WP อัตรา 30 - 50 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร กรณีที่เป็นหอยทากซึ่งออกหากินช่วงกลางคืน ควรหมั่นเก็บตัวออกไปทิ้ง หรือถ้าระบาดมาก ควรโรยเหยื่อเมทัลดีไฮด์ 5% GB ตามรอยทางเดิน เมื่อหอยทากกินเข้าไปจะทำให้ตายในที่สุด

3. โรครากเน่า (Root Rot) และโรคโคนเน่า (Stem Rot)

สาเหตุ เชื้อรา *Pythium* spp., *Fusarium* spp.

อาการ

- เชื้อรา *Pythium* spp. เกิดจากวัสดุปลูกที่แฉะเกินไป ทำให้เชื้อราเข้าทำลาย ส่งผลให้ต้นเหี่ยว ใบที่โคนเหลืองและร่วง รากเน่า นอกจากนี้อาการรากเน่ายังพบกับไม้ใบที่เพิ่งนำเข้าจากต่างประเทศหรือเพิ่งนำมาปลูกใหม่ หากต้นปรับตัวได้แล้วอาการเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้น
- เชื้อรา *Fusarium* spp. มักเกิดกับต้นที่เพิ่งตัดมาปักชำ โดยเฉพาะโกลนินา และสาวน้อยประแป้งจะมีเชื้อราเข้าทำลายบริเวณรอยตัด ทำให้โคนกิ่งมีสีน้ำตาลและดำ ใบเหี่ยวเหลืองร่วง จนอาจทำให้กิ่งเน่าทั้งกิ่ง

การป้องกันกำจัด

ควรเปลี่ยนดิน ตัดแต่งรากลำต้น และใบที่แสดงอาการออกไปเผาทำลาย วางสิ่งในที่ร่มให้แห้งแล้วค่อยปลูกใหม่ ยกกระถางให้รับแสงในช่วงเช้า มีอากาศถ่ายเทสะดวกจนกว่าต้นแข็งแรงและมีทรงพุ่มสวยงาม ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ร่วมกับวัสดุปลูก 1 กิโลกรัม ต่อรำ 4 กิโลกรัม ต่อปุ๋ยหมัก 100 กิโลกรัม ผสมให้เข้ากัน และนำส่วนผสมดังกล่าวมา 1 ส่วน ผสมกับวัสดุปลูก 4 ส่วน ไว้สำหรับบรรจุลงในถุงเพาะชำ หรือใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา 1 กิโลกรัม ต่อน้ำ 100 ลิตร ราดโคนต้น หรือใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาฉีดพ่นในอัตรา 1 กิโลกรัม ต่อน้ำ 200 ลิตร ฉีดพ่นให้ทั่วทั้งต้น หรือใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา 1 กิโลกรัม ผสมปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 100 กิโลกรัม คลุกให้เข้ากัน และนำไปโรยรอบโคนต้น เพื่อป้องกันและรักษาไม่ให้เกิดรากเน่าโคนเน่าซ้ำอีก

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

- กลุ่มส่งเสริมไม้ดอกและไม้ประดับ สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร
- 0 2579 1501
- กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
- 0 2579 3664
- สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่
- บริษัทจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ดาวเรือง

เอกสารคำแนะนำ 3/2567

การปลูกพืชตามสถานการณ์ในช่วงฤดูแล้ง : ไม้ดอกไม้ประดับ

ที่ปรึกษา

นายพีรพันธ์ คอทอง	อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
นางอัญชลี สุวจิตตานนท์	รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
นายรพีทัศน์ อุ่นจิตตพันธ์	รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
นายครองศักดิ์ สงรักษา	รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
นายกฤษ อดตมะเวทิน	รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
นางอมรทิพย์ ภิรมย์บูรณ์	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
คณะกรรมการอำนวยการติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านพืช	

เรียบเรียง

ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านพืช ระดับส่วนกลาง

บรรณาธิการ

นางสาวพนิดา ธรรมสุรักษ์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
นางสาวสมิทธิณี ชาวศรี	นักวิชาการเผยแพร่ปฏิบัติการ
กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร	
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี	กรมส่งเสริมการเกษตร

ออกแบบ

นางสาวนันทพร สุนสาระพันธ์ุ	นายช่างศิลป์ปฏิบัติงาน
กลุ่มศิลปกรรมส่งเสริมการเกษตร	
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี	กรมส่งเสริมการเกษตร

คลังความรู้

กรมส่งเสริมการเกษตร

www.doae.go.th/คลังความรู้

